

Наукові перспективи
Видавнича група



УСПІХИ І ДОСЯГНЕННЯ У НАУЦІ

СЕРІЯ «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ», СЕРІЯ «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»,
СЕРІЯ «ОСВІТА», СЕРІЯ «ПРАВО»



Випуск 10 (20)

2025

Інститут держави і права імені В.М.Корецького НАН України

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного
управління*

«Успіхи і досягнення у науці»

*(Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та
адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)*

№ 10(20) 2025

Київ – 2025

*V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of
Sciences of Ukraine*

Publishing Group “Scientific Prospects”

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

«Successes and Achievements in Science»

*(Law Series, Education Series, Management and Administration
Series, Social and Behavioral Sciences Series)*

№ 10(20) 2025

Kyiv – 2025

ISSN 3041-1254 Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10\(20\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10(20))

**“Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)”: журнал. 2025.
№ 10(20) 2025. С. 1245.**

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 20.10.2025 № 8/10-25)



Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 582 від 24.04.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 073 Менеджмент, 076 Підприємництво та торгівля, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 051 Економіка

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання, Християнської академії педагогічних наук України

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних, соціальних, поведінкових наук, освіти, права, а, також, управління та адміністрування з метою їх впровадження у сучасний освітній простір

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Крусян Анжеліка Романівна – Вчений секретар Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна).

Редакційна колегія:

Члени редакції журналу з галузі знань "Право":

1. Кваша Оксана Олександрівна – доктор юридичних наук професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
2. Булкат Марина Сергіївна - доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «УКРАЇНА», науковий консультант департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду (Київ, Україна)
3. Драган Олена Василівна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
4. Тимченко Геннадій Петрович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України (Київ, Україна)
5. Губанов Олег Олександрович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
6. Канцір Володимир Степанович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права і процесу Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
7. Світличний Олександр Петрович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
8. Оробець Костянтин Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)
9. Кришевич Ольга Володимирівна - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
10. Тимчишин Андрій Михайлович - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Івано-Франківська філія (Івано-Франківськ, Україна)
11. Шевчук Олександр Михайлович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Управління та адміністрування":

1. Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних Сил України, Президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління (Київ, Україна)
2. Пахомова Тетяна Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально – наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
3. Мельниченко Олександр Анатолійович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Харківського національного медичного університету Міністерства охорони здоров'я України (Харків, Україна)
4. Ситник Григорій Петрович - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
5. Андріяш Вікторія Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна)
6. Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та економіки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (Київ Україна)
7. Кухарчук Петро Михайлович - доктор філософії в галузі 28 публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Вінниця, Україна)
8. Василенко Надія Володимирівна - доктор філософії в галузі 0-11- Науки про освіту, магістр Публічного управління та адміністрування, професор, професор кафедри управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Вінниця, Україна)
9. Новаченко Тетяна Василівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління факультету №4 Донецького державного університету внутрішніх справ
10. Грищенко Ірина Миколаївна - доктор наук з державного управління, доцент, заступник директора з наукової роботи ННІ неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
11. Гончарук Наталія Трохимівна - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)
12. Мосора Лариса Степанівна - кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Івано-Франківськ, Україна)
13. Клименко Анастасія Сергіївна - доктор філософії в галузі 28 публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», директор центру підвищення кваліфікації кадрів, доцент кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
14. Улько Євгеній Миколайович - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та бізнесу Державного біотехнологічного університету Старший науковий співробітник відділу інноваційної економіки, зовнішніх зв'язків та інформатизації наукових досліджень ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»
15. Логоша Роман Васильович - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аграрного менеджменту та маркетингу Вінницького національного аграрного університету (Вінниця, Україна)
16. Безена Іван Михайлович - кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (Дніпро, Україна)
17. Зелінська Галина Олексіївна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри прикладної економіки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Івано-Франківськ, Україна)
18. Канцір Ірина Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
19. Леонов Ярослав Володимирович - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджмент фізичної культури Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)
20. Карпінський Борис Андрійович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
21. Антипенко Надія Василівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
22. Гой Наталія Василівна - спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського університету імені Василя Стефаника
23. Брік Світлана Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)

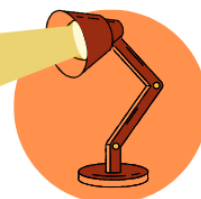
Члени редакції журналу з галузі знань "Соціальні та поведінкові науки":

1. Залуцька Христина Ярославівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка», (Львів, Україна)
2. Карпенко Лідія Миколаївна - доктор економічних наук, професор, міжнародний професор, професор кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
3. Македон Вячеслав Владиславович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
4. Квасній Любов Григорівна - кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри математики та економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
5. Ходаківський Володимир Миколайович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету (Житомир, Україна)
6. Угоднікова Олена Ігорівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова (Харків, Україна)
7. Слободянюк Ольга Василівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри національної економіки національної економіки Національного університету «Одеська юридична академія», (Одеса, Україна)
8. Грабарев Андрій Володимирович - кандидат економічних наук, доцент кафедри інформатики та системології КНЕУ, (Київ, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Освіта":

1. Гончарук Віталій Володимирович - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
2. Гумеір Гусейн Ахмедов - доктор педагогічних наук, професор (Баку, Азербайджан)
3. Дергач Маргарита Альфрітівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії (Запоріжжя, Україна)
4. Зеленська Людмила Дмитрівна - доктор педагогічних наук, професор, декан факультету історії і права, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Харків, Україна)
5. Козубцов Ігор Миколайович - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри бойового застосування засобів зв'язку (доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін) Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (Київ, Україна)
6. Красницька Ольга Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Національного університету оборони України (Київ, Україна)
7. Лаппо Віолетта Валеріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і психології, Коломийський навчально-науковий інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Коломия, Україна)
8. Литовченко Ірина Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
9. Миколайко Володимир Валерійович - кандидат педагогічних наук, доцент, Проректор з міжнародних зв'язків та стратегічного розвитку Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
10. Ненько Юлія Петрівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної мовної комунікації Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (Черкаси, Україна)
11. Островська Маріанна Ярославівна - кандидат педагогічних наук, Доктор філософії в галузі педагогіки, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, (Берегово, Україна)
12. Поліщук Наталія Миколаївна - доктор філософії, викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
13. Синекон Оксана Степанівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" (Київ, Україна)
14. Чугай Оксана Юріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний університет імені Ігоря Сікорського», (Київ, Україна)
15. Шулигіна Раїса Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.



Ханик В.А. 763

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Хожило М.Е., Хожило І.І. 772

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА МЕДИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ: АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Червак Т.І. 783

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ САМОІНВЕСТИВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Шляхетко В.В., Фляк В.М. 793

КОМУНІКАЦІЇ НА БАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

СЕРІЯ «Соціальні та поведінкові науки»

Артюх О.В., Гуцул А.С. 802

ВПЛИВ ОСНОВНИХ ФІНАНСОВИХ ВАЖЕЛІВ НА ПРИБУТКОВІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Безугла Ю.Є., Бондар С.А. 812

РОЗРОБКА МЕХАНІЗМІВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ З УРАХУВАННЯМ ЦИФРОВОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ НА ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Білий М.М. 824

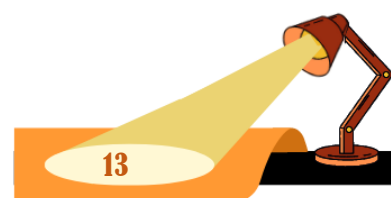
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАНКУ: ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Білошапка В.С., Литвиненко Є.О., Цвіток Н.І. 836

ПРОДАЖ ЦИФРОВИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ НА ТУРБУЛЕНТНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ: РУХ ДО ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ В УМОВАХ BANCASSURANCE

Гавадзин Н.О., Петрунчак І.М., Зелінський І.А. 852

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: КРАЩІ ПРАКТИКИ





СЕРІЯ «Соціальні та поведінкові науки»

УДК 336

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10\(20\)-802-811](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10(20)-802-811)

Артюх Оксана Валентинівна доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0002-8845-8002>

Гуцул Анатолій Станіславович аспірант кафедри фінансів фінансів, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, <https://orcid.org/0009-0002-1323-2428>

ВПЛИВ ОСНОВНИХ ФІНАНСОВИХ ВАЖЕЛІВ НА ПРИБУТКОВІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У роботі доведено, що в сучасних умовах функціонування вітчизняних компаній, пов'язаних з військовими діями, регулярними законодавчими змінами, реформуванням податкової системи, девальвацією національної валюти, управління прибутком за умов фінансових важелів стає важливішим питанням дослідників. Тому стаття присвячена розкриттю впливу основних фінансових важелів на прибутковість вітчизняних підприємств.

Зазначено, що при оцінці фінансового важеля варто аналізувати коефіцієнти фінансового левериджу і покриття, показники впливу боргового навантаження на рентабельність власного капіталу. Обґрунтовано, що на сучасному етапі структура капіталу з переважанням власних коштів і невисоким рівнем боргового фінансування знижує ризики, але водночас обмежує можливості для масштабного зростання. Тому в довгостроковій перспективі підприємствам варто шукати баланс між фінансовою незалежністю та підвищенням рентабельності власного капіталу. Аналіз впливу операційного важеля показав, що він забезпечує швидке нарощення прибутковості в умовах зростання ринку та одночасно робить підприємство вразливим до спадів попиту. Тому збалансована політика у сфері витрат дозволяє знизити ризики, зберігаючи при цьому можливість використання позитивного ефекту операційного важеля в умовах зростання попиту.





Огляд податкових важелів дав змогу розкрити різні фактори впливу (рівень податкового навантаження, види податкових пільг та інші аспекти державного регулювання в різних галузях економіки), та зазначити, що варто їх враховувати при плануванні прибутку вітчизняних підприємств.

При дослідженні цінового та збутового важелів доведено, що цінова та збутова політики є головними чинниками, які прямо впливають на дохідність, конкурентоспроможність компаній, та тісно взаємодіють з такими фінансовими важелями, як: управління витратами, структура капіталу, податкове планування. Це дозволяє виявити резерви зростання прибутковості, значно підвищити рентабельність, забезпечити стійкість бізнесу через впровадження різних заходів (як застосування диференційованого ціноутворення, онлайн-каналів збуту тощо).

Зауважено, що інвестиційні та амортизаційні важелі також мають вагоме значення у формуванні довгострокової прибутковості через забезпечення модернізації виробництва та ефективного використання капіталу.

Відмічено, що загальна оцінка основних фінансових важелів дає можливість визначити їх вагомий вплив на прибутковість вітчизняних підприємств та довести, що перспективою подальших досліджень є комплексний аналіз взаємозв'язку фінансових важелів відносно впливу на зростання прибутковості, що забезпечить сталий розвиток бізнесу.

Ключові слова: фінансові важелі та їх види (операційний, податковий, ціновий, збутовий, інвестиційний та амортизаційний), прибуток, вплив, аналіз.

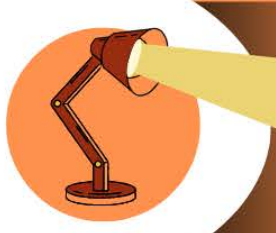
Artyukh Oksana D. Sc. (Economics), Professor, Professor, Department of Finance and Department of Accounting, Analysis and Audit, Odesa National University of Economics, Odesa, <https://orcid.org/0000-0002-8845-8002>

Gutsul Anatoliy Postgraduate, Odesa National University of Economics, Odesa, <https://orcid.org/0009-0002-1323-2428>

THE IMPACT OF MAIN FINANCIAL LEVERAGES ON THE PROFITABILITY OF DOMESTIC ENTERPRISES

Abstract. The work proves that in the current conditions of the functioning of domestic companies, associated with military operations, regular legislative changes, tax system reform, devaluation of the national currency, profit management under financial leverage is becoming a more important issue for researchers. Therefore, the article is devoted to revealing the impact of the main financial levers on the profitability of domestic enterprises. It is noted that when assessing financial leverage, it is worth analyzing the financial leverage and coverage ratios, indicators of the impact of the debt burden on the profitability of equity capital, It is substantiated that at the current stage, the capital structure with a predominance of own funds and a low level of debt





financing reduces risks, but at the same time limits the possibilities for large-scale growth. Therefore, in the long term, enterprises should seek a balance between financial independence and increasing the profitability of equity capital. Analysis of the impact of operating leverage showed that it provides a rapid increase in profitability in conditions of market growth and at the same time makes the enterprise vulnerable to declines in demand. Therefore, a balanced cost policy allows you to reduce risks, while maintaining the possibility of using the positive effect of operating leverage in conditions of increasing demand.

The review of tax levers made it possible to reveal various influencing factors (the level of tax burden, types of tax benefits and other aspects of state regulation in various sectors of the economy), and to note that they should be taken into account when planning the profit of domestic enterprises.

The study of price and sales levers proved that price and sales policies are the main factors that directly affect the profitability and competitiveness of companies, and closely interact with such financial levers as: cost management, capital structure, tax planning. This allows you to identify reserves for profitability growth, significantly increase profitability, ensure business sustainability through the implementation of various measures (such as the use of differentiated pricing, online sales channels, etc.).

It is noted that investment and depreciation levers also have a significant role in the formation of long-term profitability by ensuring the modernization of production and the effective use of capital. It is noted that the overall assessment of the main financial levers makes it possible to determine their significant impact on the profitability of domestic enterprises and to prove that the prospect of further research is a comprehensive analysis of the relationship between financial levers in terms of their impact on profitability growth, which will ensure sustainable business development.

Keywords: financial levers and their types (operational, tax, price, sales, investment and depreciation), profit, impact, analysis.

Постановка проблеми. В сучасних умовах непередбачуваності глобального економічного середовища питання управління прибутком підприємств за допомогою фінансових важелів набуває особливого значення для українських компаній, які стикаються з різноманітними викликами. Загострення військових дій у країні зумовлює потребу не лише в оперативному реагуванні на поточні виклики, а й у стратегічному плануванні, спрямованому на зменшення ризиків, що можуть загрожувати економічній безпеці компаній.

Фінансові важелі відіграють ключову роль у забезпеченні максимізації прибутку компанії, оскільки дозволяють підтримувати бізнес-операції, інвестувати в майбутнє та розширювати ринкову присутність. Фінансові важелі є основою для підтримки операційної діяльності, інвестиційної активності та зростання прибутку бізнесу. Конкурентне функціонування сучасних компаній





відповідно до стратегії сталого розвитку потребує постійного вдосконалення системи управління фінансовими важелями. Недосконалість такого управління може призводити до виникнення кризових явищ і втрати стратегічних орієнтирів у діяльності компаній. Тому розкриття впливу фінансових важелів у системі управління прибутковістю вітчизняних підприємств є актуальним напрямом наукового пошуку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями оцінки прибутку підприємства з урахуванням фінансових важелів займалися Синіцин О., Річард Архінфул, Мехршад Радмехр, Хо-Моу Ву, Юе Чжао, Дермін'юр Е. М., Міксон С., Брусов П., Філатова Т., Орехова Н. та інші зарубіжні та вітчизняні вчені. Проблеми визначення факторів впливу на прибуток підприємства в умовах фінансових важелів аналізували науковці Лус Н., Мішель А., Шакед І., Дзюба В. В., Чаудхари Г. М., Ікбал З., Хуссейн Н. та інші.

Розвиток та проблеми оптимізації фінансових важелів досліджували науковці Браун Б., Кодденброк К., Фатух М., Джансанте С., Онгена С., Державний борг, Аояма Р., Гортон Г., Шмід Ф. А. та інші.

Перспективи, розвиток та впровадження інноваційних технологій для підвищення прибутковості підприємства досліджували Кулвізіра Луканіма Б., Ван дер Спек М., Хооренман С., Каннадей Р. Е., Ян Т. Т., Чиж Л. П., Жиляков С. В., Морхачов І. В. та інші. Втім у сфері управління прибутком підприємства за умов фінансових важелів залишається багато невирішених питань.

Мета статті полягає в розкритті впливу основних фінансових важелів (фінансового, операційного, податкового, цінового, збутового, інвестиційного та амортизаційного) на прибутковість вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Фінансова стійкість підприємств безпосередньо залежить від оптимального поєднання власних і позикових ресурсів, що формує структуру капіталу. Саме структура капіталу визначає не лише здатність суб'єкта господарювання виконувати поточні зобов'язання, але й можливості для реалізації інвестиційних проектів, оновлення виробничих потужностей і підтримання конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі.

З метою розкриття впливу важелів на прибутковість підприємств розглянемо основні з них.

Фінансовий та операційний важелі

Для кількісної оцінки співвідношення між власними та позиковими ресурсами традиційно застосовують показник фінансового левериджу (Debt-to-Equity ratio, D/E). Додатковим аналітичним індикатором є коефіцієнт покриття відсотків (Interest Coverage Ratio, ICR), який показує здатність підприємства обслуговувати борг за рахунок операційного прибутку.

Важливим напрямом оцінки ефективності структури капіталу є аналіз впливу боргового навантаження на рентабельність власного капіталу (ROE). При позитивній різниці між рентабельністю активів (ROA) та вартістю боргу



відбувається зростання ROE – і це свідчить про те, що фінансовий важіль діє на користь підприємства. При перевищенні ROA - залучення боргу підсилює прибутковість власного капіталу. Якщо ж ROA менш ніж середня ставка відсотка за позиковим капіталом, то ефект фінансового важеля становиться негативним, що може призвести до падіння прибутковості підприємства.

Емпіричні дослідження свідчать, що надмірне зростання боргового навантаження має негативну кореляцію з показниками ROE та ROA. Тобто короткострокові вигоди від збільшення фінансового важеля часто нівелюються підвищеними ризиками неплатоспроможності та нестабільністю грошових потоків.

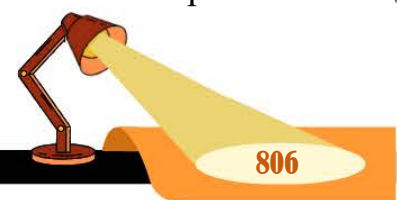
На сучасному етапі більшість виробничих підприємств України демонструють консервативну структуру капіталу з переважанням власних коштів і відносно невисоким рівнем боргового фінансування. Така політика знижує ризики, але водночас обмежує можливості для масштабного зростання. В умовах економічної нестабільності України обережне використання фінансового важеля можна вважати доцільною стратегією, проте в довгостроковій перспективі підприємствам варто шукати баланс між фінансовою незалежністю та підвищенням рентабельності власного капіталу.

Основою механізму операційного важеля є структура витрат підприємства. Умовно їх можна поділити на змінні та постійні. Ступінь впливу цих витрат на прибутковість визначається показником сили дії операційного важеля (Degree of Operating Leverage, DOL), який в детермінованому вигляді визначається як відношення маржинального доходу до прибутку. Чим більша частка постійних витрат у структурі собівартості, тим вищим є значення DOL, і тим більшою стає чутливість прибутку до зміни обсягів реалізації. Це означає, що навіть невеликі відхилення у виручці можуть зумовити непропорційні зміни в операційному прибутку.

Виходячи з цього, варто відмітити, що операційний важіль виступає подвійним інструментом: з одного боку, він забезпечує швидке нарощення прибутковості в умовах зростання ринку, а з іншого — робить підприємство вразливим до спадів попиту. Тому збалансована політика у сфері витрат дозволяє знизити ризики, зберігаючи при цьому можливість використання позитивного ефекту операційного важеля в умовах зростання попиту.

Податковий важіль

Для подальшого аналізу впливу фінансових важелів на вітчизняних підприємствах розглянемо податкові важелі, зокрема рівень податкового навантаження та ефект податкових пільг і державного регулювання. Вплив таких важелів доцільно розглянути на прикладі підприємств виробництва алкогольних напоїв в Україні, оскільки вони (крім прямого оподаткування та оподаткування ПДВ) підпадають під специфічний податковий режим через справляння акцизного податку.





Так, у 2024 році акцизний податок на міцні алкогольні напої становив 133,31 грн. за 1 літр 100 % спирту, на пиво – 59,82 грн. за 1 літр [1]. Це створює значне навантаження для виробників горілки та пива, де акциз становить 20–30 % собівартості.

Звичайно, податкове навантаження суттєво впливає на прибутковість підприємств алкогольної галузі України через високі акцизні ставки. Втім на сучасному етапі не можна не відмітити позитивний ефект державного регулювання у сфері оподаткування. Так, державне регулювання алкогольної галузі в Україні включає пільги з податку на прибуток для певних категорій, а також зміни в адмініструванні акцизного податку. У 2022–2024 роках, через воєнний стан, підприємства отримали тимчасові пільги, зокрема відстрочку сплати акцизу та мораторій на податкові перевірки. Проте ці заходи мали незначний наслідок для галузі через високу частку акцизу в собівартості.

Ціновий та збутовий важелі

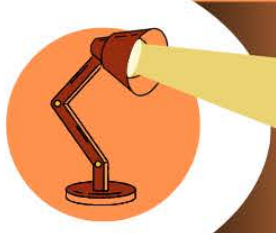
Цінова та збутова політика є ключовими фінансовими важелями, які визначають прибутковість підприємств в Україні, впливаючи на дохідність, конкурентоспроможність і ринкову позицію компаній у контексті складного економічного та регуляторного середовища.

В умовах високої ринкової конкуренції, регуляторних обмежень, економічної нестабільності через війну, девальвацію гривні та зміну споживчого попиту цінова політика формує баланс між доступністю продукції для споживачів і покриттям витрат, тоді як збутова політика забезпечує результативний доступ до ринку, що є критично важливим для підтримки обсягів продажів і операційного прибутку. Збутова політика є важливим фінансовим важелем, оскільки вона визначає ефективність доставки продукції до споживача та впливає на обсяги продажів і операційний прибуток.

Аналіз цих важелів дозволяє оцінити їхній вплив на фінансові результати та визначити стратегії для підвищення рентабельності в умовах мінливого ринкового середовища.

Цінова та збутова політика тісно пов'язані з іншими фінансовими важелями, такими як управління витратами, структура капіталу та податкове планування, формуючи комплексний вплив на прибутковість. Наприклад, оптимізація витрат на логістику та сировину дозволяє знизити собівартість, що дає змогу підприємствам пропонувати конкурентні ціни без втрати маржі. Податкове планування, зокрема використання пільг, передбачених Законом №3603-IX від 23.02.2024 (звільнення від податку на нерухомість у прифронтових регіонах) [2], може зменшити фінансове навантаження, дозволяючи інвестувати в маркетинг і дистрибуцію.

Аналіз фінансових важелів у контексті цінової та збутової політики дозволяє виявити резерви зростання прибутковості. Наприклад, впровадження диференційованого ціноутворення, яке враховує регіональні особливості



попиту, може підвищити доходи в містах із вищою купівельною спроможністю. Розвиток онлайн-каналів збуту, зокрема через власні платформи або маркетплейси, знижує залежність від посередників і підвищує маржинальність.

Цінова та збутова політика також впливають на структуру капіталу, оскільки зростання доходів від преміальних продажів або ефективної дистрибуції дозволяє підприємствам знижувати залежність від позикового капіталу, зменшуючи фінансовий важіль і пов'язані з ним ризики. Наприклад, компанії, які інвестують у цифрові канали збуту, можуть скоротити витрати на посередників, що підвищує чистий прибуток і дозволяє реінвестувати кошти у модернізацію виробництва або маркетинг.

Компаративний огляд дає змогу зазначити, що цінова політика дозволяє балансувати між покриттям витрат і збереженням ринкової частки, тоді як збутова політика забезпечує ефективний доступ до споживачів через традиційні та цифрові канали. Умови економічної нестабільності, зростання регуляторних обмежень вимагають від компаній гнучкості в ціноутворенні та інновацій у дистрибуції. Оптимізація цих важелів, зокрема через преміум-позиціонування та розвиток онлайн-каналів, може значно підвищити рентабельність, забезпечуючи стійкість бізнесу в довгостроковій перспективі.

Інвестиційні та амортизаційні важелі

Інвестиційні та амортизаційні важелі відіграють ключову роль у формуванні довгострокової прибутковості через забезпечення модернізації виробництва та ефективного використання капіталу.

Інвестиційні ресурси спрямовуються переважно на модернізацію обладнання (наприклад, в алкогольній галузі – це бродильні танки, лінії розливу тощо), розширення складських потужностей і маркетинг брендів. У 2023 році обсяг капітальних інвестицій у харчову промисловість, включаючи виробництво напоїв, склав 33,4 млрд. грн., з яких близько 20 % (6,68 млрд. грн) припадає на алкогольну галузь. Основними джерелами фінансування були власні кошти (60%), банківські кредити (25%) і державні гранти (5%), що відображає обмежений доступ до зовнішнього капіталу через високі ставки (18–20 % у 2023 році) [3; 4].

Ефективність інвестицій оцінюється через показники, такі як рентабельність інвестицій та період окупності. За галузевими оцінками, ROI для інвестицій у модернізацію обладнання в алкогольній галузі становить 10–15% на рік, що є помірним показником через високі початкові витрати та тривалий період окупності (3–5 років). Наприклад, інвестиції в автоматизовані лінії розливу дозволяють знизити собівартість виробництва на 5–7% за рахунок економії енергоресурсів і праці, але потребують капіталовкладень у розмірі 50–100 млн. грн. на одну лінію [3; 5-7].

Ринкова кон'юнктура також впливає на ефективність інвестицій.

Так, падіння внутрішнього попиту на продукцію алкогольної галузі на 10–15% у 2022–2023 роках (звіт IWSR) і скорочення експорту міцних напоїв на





15,12% змусили підприємства фокусуватися на інвестиціях у енергоефективність і локалізацію сировини (зерно, хміль), щоб зменшити залежність від імпорту. Наприклад, інвестиції в локальні сировинні бази дозволили знизити собівартість на 3–5%, підвищивши операційний прибуток на 2% у сегменті пива [8-10]. Водночас низька ліквідність ринку капіталу в Україні [11] (обсяг залучених кредитів у галузі скоротився у 2023 році) обмежує масштаб інвестиційних проєктів, що обумовив зниження потенціалу зростання прибутковості.

Амортизаційна політика відіграє важливу роль у формуванні фінансових результатів на виробничих підприємствах України, оскільки дозволяє накопичувати кошти для оновлення основних засобів і знижувати податкове навантаження. Амортизація впливає на прибутковість через зменшення оподаткованого прибутку. Наприклад, підприємство з основними засобами вартістю 500 млн. грн. і нормою амортизації 12 % щорічно списує 60 млн. грн., що знижує податок на прибуток (18 %) на 10,8 млн. грн. Це дозволяє спрямовувати зекономлені кошти на реінвестування, наприклад, у модернізацію основних засобів або маркетинг. У 2023 році 30 % підприємств алкогольної галузі використовували прискорену амортизацію для нового обладнання (20–25% на рік), що підвищило ліквідність на 5–7% за рахунок швидшого списання витрат [3; 12].

Однак амортизаційна політика має й обмеження. Висока частка застарілого обладнання (наприклад, 40% основних засобів підприємств алкогольної галузі мають знос понад 70 %, за даними галузевих звітів) знижує ефективність виробництва, оскільки підприємства змушені витрачати більше на ремонт і енергоресурси. У 2023 році зростання цін на енергоносії посилило потребу в оновленні виробничої бази, але лише 15 % підприємств алкогольної галузі інвестували в нові активи через обмежений доступ до капіталу.

Вплив інвестиційних та амортизаційних важелів на прибутковість за 2023 рік наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Вплив інвестиційних та амортизаційних важелів на прибутковість підприємств алкогольної галузі за 2023 рік

Показник	Значення	Вплив на прибутковість
Обсяг капітальних інвестицій	6,68 млрд. грн. (галузь)	Підвищення операційного прибутку на 2–3% за рахунок економії
ROI інвестицій	10–15 %	Помірна дохідність, період окупності 3–5 років
Норма амортизації	10–15 % (прямолінійна), 20–25 % (прискорена)	Зниження податку на прибуток на 5–10 %
Частка застарілого обладнання	40 % (знос > 70 %)	Зростання собівартості на 5–7% через ремонти
Економія від модернізації	3–6 % собівартості	Зростання операційного прибутку на 2–4 %

Джерело: складено за даними [3; 4-12]

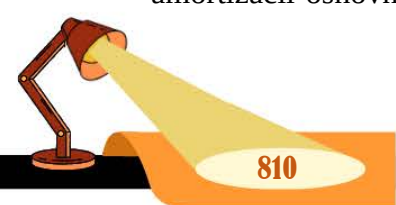


Дані табл. 1 показують, що ефективне використання інвестиційних ресурсів дозволяє знижувати собівартість і підвищувати операційний прибуток, але обмежується низькою ліквідністю ринку капіталу та високими ставками кредитування. Амортизаційна політика сприяє накопиченню коштів для модернізації та зниженню податкового навантаження, проте застаріла виробнича база (40% обладнання з високим зносом) стримує зростання ефективності.

Висновки. Отже, загальний аналіз фінансового, операційного, податкового, цінового, збутового, інвестиційного, амортизаційного важелів дав змогу визначити їх вплив на прибутковість вітчизняних підприємств та довести, що в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану, економічної нестабільності, зростання податкового навантаження важливішим аспектом наукового пошуку є оцінка фінансових важелів, виявлення особливостей їх впливу на прибуток підприємств українського ринку. Подальше дослідження фінансових важелів має відбуватися у напрямку їх взаємозв'язку за комплексним підходом, що загалом обумовить забезпечення сталого розвитку вітчизняного бізнесу.

Література:

1. Ставки податку на підакцизні товари (Довідник). *Дебет-Кредит*. 2024. URL: https://services.dtkr.ua/catalogues/tax_rates/71-stavki-podatku-na-pidakcizni-tovari
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо вдосконалення онлайн-комунікації з платниками податків та уточнення окремих положень законодавства : Закон України від 23.02.2024 №3603-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2024, № 14, ст.73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3603-20#Text>
3. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Івченко В. М., Зіринський О. С., Соломонов А. Л., Полонська О. М. Харчова промисловість України: аспекти воєнного часу. Київ : НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2024. 55 с.
5. What's Driving Automation Investments in the Food & Beverage Industry. Food Processing: special report. URL: https://library.e.abb.com/public/a4f0f0068de743a9863f7d5f716c3c9d/Food%20Processing%20Automation%20Report_smartology.pdf?x-sign=HRG%2FMIZZKImaPETuqwEIrg4Re3kHN3hFKqVd9ttWALU7bYiJZiYzAcSJo1uEdqu7
6. Krones machines used for sale. Machine Point. Офіційний вебсайт. URL: https://www.machinepoint.com/machinepoint/inventory.nsf/bybrand?cat_brand=krones&ln=en&openform
7. Beverage Processing Equipment Market by Type (Brewery, Filtration, Carbonation, Sugar Dissolvers, Blenders & Mixers and Heat Exchangers), Beverage Type (Alcoholic, Non-Alcoholic and Dairy), Mode of Operation and Region - Global Forecast to 2026. URL: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/beverage-processing-equipment-market-19923228.html>
8. ПРАТ КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА. Opendatabot.ua. Офіційний веб-сайт. URL: <https://opendatabot.ua/c/00377511>
9. ТОВ ГСГ. Opendatabot.ua. Офіційний вебсайт. URL: <https://opendatabot.ua/c/42735405>
10. ТОВ БАЯДЕРА ЛОГІСТИК. Opendatabot.ua. Офіційний веб-сайт. URL: <https://opendatabot.ua/c/35871504>
11. The Financial Stability Report (FSR) 2024. National Bank of Ukraine. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2_eng.pdf?v=9
12. Ukraine Alcoholic Drink Industry Outlook 2024 – 2028. Report Linker. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.reportlinker.com/clp/country/49/726393>
13. Методи нарахування амортизації основних засобів. Uteka.ua. 12.01.2022. URL: <https://services.uteka.ua/ua/publication/data-16-dannie-dlya-raschetov-58-metody-nachisleniya-amortizacii-osnovnyx-sredstv>





References:

1. Stavky podatku na pidaktsyzni tovary (Dovidnyk) [Tax rates on excisable goods (Guide)] *Debit-Credit – Debit-Credit* (2024). Retrieved from https://services.dtkr.ua/catalogues/tax_rates/71-stavki-podatku-na-pidaktsizni-tovari [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo vdoskonalennia onlain-komunikatsii z platnykamy podatkiv ta utochnennia okremykh polozhen zakonodavstva: pryiniaty 23.02.2024 № 3603-IX [Zakon Ukrainy On amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine to improve online communication with taxpayers and clarify certain provisions of the legislation from 23.02.2024 № 3603-IX]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady – Information from the Verkhovna Rada*, 2024, 14. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3603-20#Text> [in Ukrainian].
3. Ofitsiyniy veb-sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official web-site of the State Statistics Service of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. Ivchenko, V. M., Zirnzak, O. S., Soloshonok, A.L., & Polonska, O. M. (2024). *Kharchova promyslovishtva Ukrainy: aspekty voiennoho chasu* [Food industry of Ukraine: wartime aspects]. Kyiv: NDI «Ukrahropromproduktyvnist» [in Ukrainian].
5. What's Driving Automation Investments in the Food & Beverage Industry. Food Processing: special report (2016). Retrieved from https://library.e.abb.com/public/a4f0f0068de743a9863f7d5f716c3c9d/Food%20Processing%20Automation%20Report_smartology.pdf?x-sign=HRG%2FMIZZKImaPETuqwEIrg4Re3kHN3hFKqVd9ttWALU7bYiJZiYzAcSJo1uEdqu7
6. Official web-site Krones machines used for sale. Machine Point. Retrieved from https://www.machinepoint.com/machinepoint/inventory.nsf/bybrand?cat_brand=krones&ln=en&openform
7. Beverage Processing Equipment Market by Type (Brewery, Filtration, Carbonation, Sugar Dissolvers, Blenders & Mixers and Heat Exchangers), Beverage Type (Alcoholic, Non-Alcoholic and Dairy), Mode of Operation and Region - Global Forecast to 2026. Retrieved from <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/beverage-processing-equipment-market-19923228.html>
8. Ofitsiyniy veb-sait Opendatabot, PRAT KARLSBERH UKRAINA [Official web-site Opendatabot, PRJSC CARLSBERG Ukraine]. Retrieved from <https://opendatabot.ua/c/00377511> [in Ukrainian].
9. Ofitsiyniy veb-sait Opendatabot, TOV HSH [Official website Opendatabot, LLC GSH]. Retrieved from <https://opendatabot.ua/c/42735405> [in Ukrainian].
10. Ofitsiyniy veb-sait Opendatabot, TOV BAIaDERA LOHISTYK [Official web-site Opendatabot, BAYADERA LOGISTICS LLC]. Retrieved from <https://opendatabot.ua/c/35871504> [in Ukrainian].
11. The Financial Stability Report (FSR) 2024. *National Bank of Ukraine*. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2_eng.pdf?v=9
12. Ukraine Alcoholic Drink Industry Outlook 2024 – 2028. *Report Linker*. Retrieved from <https://www.reportlinker.com/clp/country/49/726393>
13. Metody narakhuvannia amortyzatsii osnovnykh zasobiv [Methods of calculating depreciation of fixed assets]. *Uteka.ua*. (2022). Retrieved from <https://services.uteka.ua/ua/publication/data-16-dannie-dlya-raschetov-58-metody-nachisleniya-amortizacii-osnovnyx-sredstv> [in Ukrainian].